

## Zakaj ljudje podpirajo avtoritarne voditelje

***Pomembno razumeti, da razlogi za podporo avtoritarnim voditeljem niso enoznačni.***

[Bojan Bugarič](#),

Delo, 19. 9. 2025

To vprašanje postaja vse bolj pereče v sodobnem svetu, v katerem avtoritarni voditelji, kot sta [ruski predsednik Vladimir Putin](#) in kitajski predsednik [Xi Jinping](#), [uživajo visoko stopnjo priljubljenosti](#). Putin, ki je na oblasti že več kot četrto stoletje in je po **Stalinu** voditelj z drugim najdaljšim stažem, dosega med Rusi po anketah javnomnenjske hiše Levada kar 87-odstotno podporo. Podobno se podpora kitajskemu voditelju giblje med 50 in 70 odstotki. Med avtoritarne populistične voditelje številni zahodni liberalni analitiki uvrščajo tudi politike, kot so [Viktor Orbán](#), **Giorgia Meloni** in **Donald Trump**. Ker se število takšnih voditeljev povečuje, nas to sili k razmisleku o tem, zakaj ljudje vse bolj podpirajo avtoritarne voditelje.

[Ko socialna država gradi, avtoritarizem ruši](#)

Prva razlaga, ki jo pogosto zasledimo, temelji na psiholoških značilnostih volivcev. Po tej razlagi je pomemben del prebivalstva sestavljen iz ljudi z avtoritarnimi osebnostnimi lastnostmi – to so posamezniki, ki cenijo red, varnost in konformnost ter ne marajo negotovosti. Že **Erich Fromm** je v svoji knjigi *Strah pred svobodo* iz leta 1941 opozarjal, da se nekateri ljudje bojijo svobode in se zato raje [počutijo varne v objemu močnih in odločnih voditeljev](#). **Pippa Norris** in **Ronald Inglehart** prav tako delita sodobne populistične voditelje na avtoritarne in liberalne ter ugotavljata, da so volivci avtoritarnih voditeljev pogosto tisti, ki imajo podobne osebnostne lastnosti. Kljub temu pa ima ta razlaga svoje kritike, saj mnogi menijo, da zanemarja pomembno vlogo socialnih in ekonomskih dejavnikov, ki prav tako pomembno vplivajo na politične odločitve ljudi.

Druga, veliko pogostejša razlaga, poudarja ekonomske razloge za vzpon avtoritarnih voditeljev. V številnih razvitih demokracijah so se v zadnjih desetletjih močno spremenile gospodarske razmere. Padec življenjskega standarda, porast revščine, izguba dobro plačanih delovnih mest v industriji in zmanjšanje socialnih pravic so privedli do nezadovoljstva med delavskim razredom in nižjim srednjim slojem, ki jih je ta razvoj najbolj prizadel. V številnih državah se nekdanji volivci tradicionalnih levo usmerjenih strank selijo k novim populističnim strankam, ki obljubljajo zaščito domačih delovnih mest, omejevanje migracij in boljšo družbeno varnost. Tako se, denimo, volivci nemških socialdemokratov selijo k AfD, avstrijskih socialistov k FPÖ, desno usmerjeni k svobodnjaški stranki in angleških laburistov k **Farageevi** Reformni stranki.

Posebno zanimiva je tudi geografska razporeditev podpore avtoritarnim strankam, saj v urbanih središčih, kjer prevladujejo finančne in storitvene dejavnosti in je odprtost do globalizacije večja, volivci praviloma podpirajo liberalne in zmerne konservativne stranke, medtem ko se v perifernih regijah in na podeželju, ki občutijo predvsem negativne posledice globalizacije, kot so izguba identitete in delovnih mest, podpora seli k desno usmerjenim populističnim strankam.

[V Pekingu iščejo izgubljeno varnost](#)

Tretja razlaga se osredotoča na kulturne razloge in opozarja na dolgoletne spremembe, ki sprožajo negativne reakcije. Pri tem gre za konflikte med mladimi in starimi, izobraženimi in neizobraženimi ter med različnimi vrednostnimi sistemi. Po tej interpretaciji gre za odziv na hitro spreminjajoče se družbene norme, ki nekaterim posameznikom vzbujajo strah in nezaupanje do elit ter spodbujajo podporo voditeljem, ki obljubljajo vračanje k tradicionalnim vrednotam. Norris in Inglehart zagovarjata kulturno razlago kot glavno, vendar številne sodobne študije kažejo, da so ekonomski razlogi še vedno močan in pogosto odločilen dejavnik pri podpiranju avtoritarnih politik.

V resnici pa je pomembno razumeti, da razlogi za podporo avtoritarnim voditeljem niso enoznačni. Volivci večinoma ne glasujejo zgolj na podlagi enega dejavnika, ampak zaradi spleta različnih razlogov, ki se med seboj prepletajo. Poslabšanje gospodarskih razmer pogosto vodi do slabšanja samopodobe in izgube družbenega statusa, kar je za volivce enako pomembno kot materialni dejavniki. Takšen občutek izgube, pogosto opisan kot »*stolen pride*« oziroma ukradeno dostojanstvo, je močan motivator, da se ljudje zatečejo k avtoritarnim voditeljem, čeprav sami morda nimajo avtoritarnih nagnjenj. Ta proces se pogosto kaže v negativni percepciji migrantov, ki jih posamezniki dojemajo kot krivce za izgubo služb, varnosti in družbene identitete.

Vprašanje, zakaj ljudje volijo avtoritarne voditelje, je zelo pomembno, saj političnim akterjem omogoča, da ustrezno odgovorijo na vzroke, ki so privedli do tega pojava. Namesto iskrenega samoreflektiranja in odprte razprave pa se številni predstavniki liberalnega političnega centra raje odločajo za diskreditacijo novih avtoritarnih voditeljev ali za pravne omejitve populističnih strank, kar pa pogosto ne odpravlja osnovnih problemov. Takšen pristop lahko vodi le v še večjo polarizacijo in pogloblja nezadovoljstvo ljudi, ki jih globalizacija pušča ob strani. Namesto tega bi bila nujna nova ekonomska politika, ki bi izboljšala življenjske razmere tistih, ki so izgubili službe in status, ter jim povrnila dostojanstvo in spoštovanje v družbi. V tem smislu so vzporednice s tridesetimi leti prejšnjega stoletja več kot očitne, ko so populistični voditelji obubožanemu ljudstvu obljubljali rešitve, ki so jih najprej navduševale, nazadnje pa privedle do tragičnih posledic – in na koncu tudi do druge svetovne vojne.

Podpora kitajskih prebivalcev vodstvu komunistične partije je lažje razumljiva, če upoštevamo, da je Kitajska od poznih 70. let prejšnjega stoletja iz skrajne revščine dvignila več kot 800 milijonov ljudi. To predstavlja največje zmanjšanje revščine in neenakosti v sodobni zgodovini. Življenjski standard, predvsem v mestnih območjih, se je močno izboljšal, kitajski srednji razred pa se je v zadnjih dveh desetletjih zelo razširil. Velika mesta, zlasti Šanghaj in Peking, so se preobrazila v tehnološko napredne in sodobne metropole.

Podobno je tudi ruski predsednik Vladimir Putin v prvem desetletju svoje vladavine bistveno okrepil položaj srednjega razreda. Rusko gospodarstvo je hitro raslo, predvsem zaradi visokih cen nafte in plina, bruto domači proizvod na prebivalca pa se je v tem obdobju več kot podvojil.

[Diktator nima prihodnosti, ko so vsi mladi proti njemu](#)

Niti ruski niti kitajski model ne temelji na demokratičnih načelih, kot jih poznamo v zahodnih državah. Prav tako ne gre za klasični obliki avtokracije, ki bi se opirali zgolj na represijo. Tako Putin kot Xi Jinping uživata precejšnjo podporo med lastnimi prebivalci – čeprav je zaradi medijske cenzure in pomanjkanja močne opozicije težko natančno oceniti, kako visoka ta podpora dejansko je.

Položaj drugih avtokratskih populistov, kot so Viktor Orbán, Giorgia Meloni ali Donald Trump, je nekoliko drugačen. Ne glede na kritiko liberalnih medijev so ti voditelji na volitvah še vedno premagljivi. Njihove države namreč ohranjajo osnovne demokratične mehanizme, kjer vladajoče stranke lahko izgubijo oblast – kar je temelj vsake demokracije. Podobnost z ruskimi in kitajskimi primeri je predvsem v tem, da tudi ti novi avtoritarni populist na Zahodu črpajo svojo legitimnost iz razočaranja volivcev nad prejšnjimi liberalnimi elitami in iščejo rešitve v močnih voditeljih.

Zgodovinar **Mark Mazower** opozarja, da demokracija ni nekaj samoumevnega, ampak ranljiv politični sistem, ki zahteva skrbno nego in varovanje. Brez odgovorne politike, ki se bo lotila globokih socialnih, ekonomskih in kulturnih izzivov, se cikel avtoritarnega populizma lahko slabo konča – tako za demokracije kot za družbe nasploh.

\*\*\*

**Bojan Bugarič**, profesor prava na Univerzi v Sheffieldu